

**Antoninus Diana Panormitanus, Clericus Regularis, Doctor
Celeberrimus, Coram S. D. N. Alexandro VII. Episcoporum
Examinator, & Sancti Officij Regni Siciliae Consultor,
Coordinatus, Seu Omnes ...**

Diana, Antonino

Lugduni, M. DC. LXXX.

98. An Episcopus in casu aliquo raro possit dissolvere matrimonium ratum,
& non consummatum? Et docetur quod non potest Episcopus dispensare
in aliquo eventu in professione solenni Religiosorum. Et ...

[urn:nbn:de:hbz:466:1-76359](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-76359)

hac in re ; non enim verisimile est Pontifices pios, & valde doctos temere vfos fuisse sua potestate in re tam graui. Tum etiam, quia cum matrimonium ratum sit præcisè vinculum mutuo consensu coniugum, non videtur ita indissolubile, quin per potestatem publicam supernaturaliter concessam dissolui nequeat ad bonum Ecclesie regimen, & ad salutem fidelium spirituales. Ita Perez; qui postea respondet ad argumenta Pontij, & obseruat, satis iustas esse causas enumeratas à Sanchez, & alijs, vt possit Pontifex dissoluere matrimonium ratum.

4. Nam in primis notabilis in qualitate disparitas, quando contrahentes sunt notabiliter conditione imæ, & affectione cæca, & magna lenitate ducti inuent matrimonium, causa iusta censetur; quia nihil magis aduersatur mutue amicitie ac concordie ad quam ordinatur matrimonium, quam notabilis ad quam ordinatur matrimonium, quam notabilis disparitas; inde enim, experientia teste, infelices exitus oriuntur. Præterea grauis timor scandali magni fuerit, vnde graues rixæ, ac necesse oriuntur in magnum damnorum commune, causa est sufficiens; quia inde facile ad discordiam perpetuam, & vxoris necem deueniri potest. Rursus lepra alteri superueniens, quæ impedit mutuum corporis vsum ob magnum contagionis periculum, causa est vrgentissima. Nam matrimonium ordinatur ad mutuum corporis vsum, ratione prolis procreandæ, & etiam ad extinguendum ardorem libidinis, & lepra hunc vsum legitime impedit ob magnum contagionis periculum, vnde absolute finis matrimonij ordinarius non obtinetur. Vnde refert Burgalius de irregularitate part. 6. titul. de sponsal. num. 74. Martinum V. dispensasse ob lepram. Sufficiens est etiam causa illa, vt vir efficiatur Episcopus, si id sit valde necessarium ad bonum commune: nam causa bono communi consulendi, sufficiens esse censetur. Denique mutuos coniugum consensus, non solus præcisè, sed prout est coniunctus cum tali odio, ac discordia, vt inde infelices exitus timeantur absque vlla remedij spe, sufficiens est causa, vt constat ex secunda causa iam adducta.

5. Sed hæc obiter non deseraui apponere quæstionem illam, an Pontifex lege vniuersali statuere possit, vt matrimonium ratum dissoluatur per subsequens matrimonium consummatum. Afirmant aliqui, quos citat Sanchez de Matrim. lib. 2. disp. 14. n. 3. ergo contrarium sentio, & ideo dico, non posse. Id enim præberet maximam causam superinducendi aliam, quod cederet in grauem iniuriam matrimonij & coniugis.

6. Dices, cap. licet, de sponsa duorum, Alexander III. ait: Si inter virum & mulierem legitimus consensus interueniat de presenti, ita quidem quod vnus alterum in suo mutuo consensu verbis consuetis expressè recipiat, &c. non licet mulieri alij nubere, & si nupserit, etiam si carnalis copula sit secuta, ab eo separari debet, & vt ad primum redeat, Ecclesiastica districtione compelli, quamuis aliter à quibusdam prædecessoribus nostris sit aliquando iudicatum. Inde enim videtur aliquando id factum, quod tamen sit reuocatum per prædictum capitulum, ita aliqui. Respondet negando assumptum. Nam ex cap. citato, non satis constat, num prædecessor ille de quo agit Alexander III. id Ecclesie proposuerit per modum constitutionis, an verò solum vt priuatis sententiam dixerit in re forte, tunc non ita clara. Ex qua solutione corruit argumentum hæreticorum, qui ex prædicto cap. conantur, probare Pontifices posse errate in docenda Ecclesia, cum vel errauerit Alexander III. vel eius prædecessor contraria sibi inuicem docemes.

7. Sed primò dicendum id minime sequi, etiam si vtriusque tanquam Pontifex egisset. Solum enim se-

quitur, quod Alexander III. reuocasset constitutionem sui prædecessoris, qua decreuerat, vt matrimonium ratum solueretur per subsequens consummatum, quod non arguit eos contraria docuisse.

8. Dicendum secundo, prædecessorem nihil proposuisse Ecclesie tanquam Pastorem, sed solum vt priuatum suam sententiam declarasse. Vide etiam Sanchez vbi supra n. 4.

RESOL. XCVIII.

An Episcopus in casu aliquo raro possit dissoluere matrimonium ratum, & non consummatum?

Et docetur, quod non potest Episcopus dispensare in aliquo euentu in professione solemnè Religiosorum.

Et adducitur etiam, an Episcopus in sua Diocesi possit quidquid Papa potest in tota Ecclesia, nisi ab eo prohibeatur? Ex part. 8. tract. 1. Ref. 64.

S.1. C Alus esset in eo euentu, in quo necessitas est, valde vrgens, ita vt si non dissoluere- tur, animarum & corporum periculum magnum immineret, absque vlla remedij spe, & accessus ad summum Pontificem sit tardus, ac difficilis, ita vt sit manifestum periculum in mora. Afirmatiuè respondet Bauius in Theolog. moral. tom. 1. tractat. 12. de impediment. matrim. q. 5. vbi sic ait. Addo defendi posse probabiliter, Episcopum in casu necessitatis, idem in hac materia, facere posse, quod Papæ est permillum ex causa; pro qua sententia faciunt Sanchez, de matrim. lib. 1. disp. 61. Barbosa de potestate Episcopi, part. 2. allegat. 33. alserunt enim hi omnes, Episcopum in sua Diocesi posse quidquid Papæ licitum est in tota Ecclesia, nisi ab eo prohibeatur. Ita Bauius.

2. Sed hanc sententiam prorsus refellendam esse existimo, & carere omni probabilitate constanter assero: vnde illam reicit nouissimè doctissimus Pater Perez de matrim. disp. 29. sect. 8. n. 2. vbi probat facultatem hanc dissoluedi matrimonium ratum non consummatum, nullo modo esse extendendam ad Episcopos sine expressa Papæ delegatione, in quocumque casu, & quantacumque necessitas excogitetur. Probo id primò, ex ipso vsu, vel potius non vsu. Numquam enim legimus, vel audiimus Episcopum aliquem in aliquo euentu vspalpe sibi talem potestatem. Vfus autem est optimus interpretis legum. Secundo, manifestum est iuris principium, generalem clausulam non comprehendere casus speciales, in quibus superior verosimiliter non esset aliquid concessurus: sed potestas dispensandi in matrimonio rato secundum præsentem statum, & vsum Ecclesie est valde specialis, quam non legimus vnquam Pontificem inferioribus concessisse; habetque tantam facultatem, ac tam difficilem vsum, vt ipsi Pontifices raro illà vtantur; ergo nunquam licet per Episcopum interpretari in aliquo casu esse concessam Episcopo.

Tertio, in voto castitatis simplici, & similibus referuatis, idè colligunt Doctores posse Episcopos dispensare in casu vrgentis necessitatis, quia vsus, & antiqua consuetudo dispensandi in hac occasione indicat, vel non fuisse mentem Pontificis hæc vota in similibus casibus sibi referuare, vel saltem postea ad dispensandum in eis tacite eam facultatem concessisse: ergo è contra cum nunquam fuerit vsus, vel consuetudo dispensandi in matrimonio rato, nullam omnino in ordine ad illud facultatem habuerunt. Et certè hic vsus manifestè indicat casum tantæ necessitatis adè extraordinarium esse, vt moralis non reputetur, idèdque propter illum non esse verosimiliter factam

Sup. hoc supra cursum in Ref. 94. §. Probarur, vers. Tertio probatur, & §. Refert, post mediū, vers. ad tertium, & in Ref. 95. §. Nec obstat, vers. secundo, & in principio §. 2.

Sup. hoc in ref. in tr. 2. Ref. 75, & in alijs eius primæ not.

LIBRARIÆ
S. MARIE
DE VINCIS
V. S. MARIE
DE VINCIS
V. S. MARIE
DE VINCIS

Actus à Pontificibus hanc exceptionem, vel huius potestatis delegationem, sine qua non potest in inferioribus esse ea potestas. Denique idem firmatur, quia ut omnes Doctores affirmant, non potest Episcopus dispensare in aliquo euentu in professione solenni Religiosorum; ergo neque in matrimonio rato.

Alibi in Ref. quæ hic cit. supra. §. 8. dicit Perez, dictum illud Doctorum, posse Episcopum in sua Diocesi quidquid Pontifex in toto Orbe, sic esse intelligendum, ut excipi debeant res tam arduæ, & graues, circa quas adhuc de Pontificis potestate ab ipsis Doctoribus dubitatur. Cum enim deceat grauisimas causas summo Christi Vicario referuari, censendum est Christum illi soli referuasse. Ad hoc expressè referunt in iure Canonico dissolutionem matrimonij rati Summo Pontifici, dum præcipit Pontifex Episcopis vt compellant ad sponsalia, & multo magis ad matrimonium ratum seruandum. In qua lege, cum sit superioris, sequit Episcopus dispensare. Extat cap. ex litteris Syluani, de sponsalibus, & matrimonijs, vbi Alexander III. præcepit Episcopo Pictauiensi, vt compellat iuuenem quandam accipere illam, quam iurauerat se ducturum in uxorem. Extat etiam cap. licet, de sponsa duorum, vbi etiam Alexander III. præcipit Salernitano Archiepiscopo, vt Ecclesiastica districtione compellat virum, qui primò contraxerat matrimonium ratum cum vna, & postea alij mulieri nupserat copulâ secutâ, vt ad primum matrimonium ratum redeat, nam posterior matrimonium consummatum fuit prorsus irritum.

RESOL. XCIX.

An possit Pontifex dispensare in matrimonio consummato infidelium, quando ambo baptizantur?

Et an Pontifex ex causa possit dispensare in matrimonio fidelium consummato? Ex part. 8. tract. 1. Ref. 66.

Sup. hoc in tom. 2. et. 6. Ref. 125. Sed si & seq.

HOc dubium mouet Sanchez de matrim. tom. 1. lib. 2. disp. 27. & sic ait. Videtur non posse, cum per Baptismum fiat illud matrimonium, sacramentum, vt dixi hoc lib. 2. disp. 9. n. 5. & cum sit iam consummatum, repræsentabit indissolubilem vniõnem Christi cum Ecclesia, quæ est ratio omnimodæ indissolubilitatis matrimonij consummati, vt dixi disp. 13. n. 7.

2. Nauarr. lib. 3. consiliorum, tit. de conuersio infidelium, in prima editione, consil. 1. in 2. consil. 3. in solutione ad secundum dubium, à n. 12. late hoc tractat, & defendit posse. Cuius sententia mihi placet: quia firmius est matrimonium ratum fidelium, quam consummatum infidelium, maiorem enim firmitatem sortitur matrimonium ex ratione sacramenti, quam habet ratum fidelium, quam ex ratione contractus naturalis, quam solum habet matrimonium consummatum infidelium, vt late probaui dict. disp. 13. num. 7. & ita illud dicitur ratum, hoc autem non cap. quanto, de diuor. & cap. fin. 28. q. 1. cum ergo possit Pontifex dispensare in matrimonio rato fidelium, poterit à fortiori in consummato infidelium, & fauet Abbas cap. ex publico, n. 14. de conuers. coniugat. vbi ait, ex statuto Ecclesiæ dissolui matrimonium per conuersionem solam alterius coniugis. Nec obstat argumentum propositum, quia cum post factum Sacramentum, nondum consummatum sit, non repræsentabit indissolubilem vniõnem Christi

cum Ecclesia per carnem, & ita reputabitur tanquam matrimonium ratum fidelium, quod Pontificis dispensatione dissolui possit. Huculque Sanchez.

3. Sed æuertus illum insurgit Pontius lib. 9. c. 2. n. 8. negans matrimonium infidelium consummatum posse dissolui auctoritate Pontificis, & hanc fuisse hæcenus communem sententiam Doctorum affirmat. Et Pater Vasquez disp. 2. de matrimonio c. 6. n. 58. falsissimam docet esse quorundam doctrinam, qui ex eo quod indissolubilitatem matrimonij ex significatione vniõnis hypostaticæ orti existimauerint, deducere non dubitarunt, matrimonium consummatum infidelium, cum ad fidem conuertantur, dissolui posse auctoritate Pontificis, eo quod non sit signum coniunctionis Christi cum Ecclesia. Id quod anno Domini 1588. cum ipse Gabriel Vasquez esset Romæ, à Summo Pontifice Sixto V. obtinere pro vitibus contenderunt, & repullam passi sunt, in quorum sententiam ipsum nunquam secedere voluisse affirmat.

4. Vnde ex his nouissimè Pater Perez de matrimonio. disp. 20. scilicet 10. n. 8. sententiam Sanchez non admittit, & existimat, cum uterque coniugatus est conuersus ad fidem, & baptizatus, & matrimonium consummatum erat ante Baptismum, non postea, adhuc in eo casu non posse Pontificem dispensare, nec tale matrimonium dissolui. Et ratio est quia iam suscepto Baptismo est illud matrimonium ratum, & consummatum. Parum autem refert quod ante Baptismum consummatum fuerit: tum quia reuera effecti sunt vna caro: tum maxime, quia ex matrimonio consummato ante Baptismum, nascitur post baptismum affinitas, vel irregularitas, vt communiter docent omnes Doctores, & suo loco dicitur: ergo reputatur pro consummatione, ac si post Baptismum facta fuisset; aliàs ea impedimenta non orirentur ex copula habita ante Baptismum.

5. Ex quo pater solutio ad argumenta opposita, dicitur esse rationem de matrimonio rato fidelium, & de illo infidelium consummato; nam cum istud sit iam consummatum, & sit effectum vna caro, & ex ipso ante Baptismum consummato nascitur post Baptismum affinitas, vel irregularitas; reputatur pro consummato, ac si post Baptismum factum, fuisset consummatum; & ideo est in hoc sensu plusquam matrimonium ratum, atque omnino indispensabile à Papa, & indissolubile.

6. Notandum est hic obiter male aliquos Iurisperitos dixisse, posse Pontificem ex causa dispensare in matrimonio consummato: quos refert, & reprobat Couarru. 4. Decret. 2. part. cap. 7. §. 4. n. 15. & multi alij. Et Henricus lib. 11. de matrimo. cap. 2. n. 3. in commento, littera T, refert D. Antoninus 3. part. tit. 1. c. 21. §. 5. asserere Matrimonium V. & Eugenium IV. dispensasse in matrimonio consummato, dispensationes tamen fuisse irritas: sed falso id imponit Diuus Antoninus, nam de matrimonio rato loquitur.

RESOL. C.

An Pontifex possit transferre Episcopatum ex vna Ecclesia ad aliam ob pinguiores redditus, & quamquam iure sit prohibita translatio Episcopi ex vna ad alteram Ecclesiam, an iure diuino, an vero Ecclesiastico?

Et cur Pontifex hoc matrimonium spirituale per conserationem consummatum magis dissoluere possit quam carnale consummatum?

Et in textu huius Resolutionis causa in se apponitur, ad hoc faciendum.

Et